

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№2, 2017

ედგენება ქართული სამართლის მეცნიერების თვალსაჩინო წარმომადგენლის,
ემერიტუს პროფესორ გურამ ნაჭყეტიას ნათელ ხსოვნას

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

UDC (უაკ) 34(051.2)
ს-216

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., თსუ)

სარედაქციო კოლეგია:

ლევან ალექსიძე (პროფ., თსუ)
გიორგი დავითაშვილი (პროფ., თსუ)
ავთანდილ დემეტრაშვილი (პროფ., თსუ)
ბესარიონ ზოიძე (პროფ., თსუ)
თევდორე ნინიძე (პროფ., თსუ)
ნუგზარ სურგულაძე (პროფ., თსუ)
პაატა ტურავა (პროფ., თსუ)
ლადო ჭანტურია (პროფ., თსუ)
ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)
ლელა ჯანაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)
გიორგი ხუბუა (პროფ., თსუ)
ლაშა ბრეგვაძე (თ. ნერეთლის სახ. სახელმწიფოსა და
სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი)
გუნთერ ტოიბნერი (პროფ.,
ფრანკფურტის უნივერსიტეტი)
ბერნდ შუნემანი (პროფ.,
მიუნხენის უნივერსიტეტი)
იან ლიდერი (პროფ.,
ფრაიბურგის უნივერსიტეტი)
ხესე ანტონიო სეოანე (პროფ.,
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)
კარმენ გარსიმარტინი (პროფ.,
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)
არტაკ მკრტიჩიანი (პროფ.,
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
გამომცემლობა, 2016

ISSN 1987-7668

დანაშაულის სუბიექტური შემაღენლობის თავისებურებანი ფრანგულ სისხლის სამართალში

ფრანგული სისხლის სამართალი მრავალი თავისებურებით გამოირჩევა, რაც მას გამოარჩევს არა მხოლოდ საერთო სამართლის ქვეყნების, არამედ კონტინენტური ევროპის სხვა ქვეყნების სისხლისსამართლებრივი სისტემებისგან. თავისებურია დანაშაულის სუბიექტური შემაღენლობაც. ქართული სისხლის სამართლისგან განსხვავებით, ფრანგულ სამართალში მოტივი და მიზანი სუბიექტური შემაღენლობის ელემენტებად არ მიიჩნევა, ხოლო ევენტუალური განზრახვა განზრახ ბრალს არ მიეკუთვნება; თანამდევნი შედეგით კვალიფიცირებულ დანაშაულებში, ასევე ამსრულებლის ექსცესის დროს, ასევე მსუბუქ დანაშაულებში, ე.წ. კონტრავენციებში, შეინიშნება ობიექტური შერაცხვის ელემენტები.

საკვანძო სიტყვები: დანაშაულის სუბიექტური შემაღენლობა, ბრალი, განზრახვა, გაუფრთხილებლობა, ევენტუალური განზრახვა, წინასწარ მოფიქრებული განზრახვა, ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობა, წინდახედულების ნორმა.

1. შესავალი

ფრანგულ სისხლის სამართალში დანაშაულის სუბიექტური შემაღენლობის საკითხის შესწავლა რამდენიმე საინტერესო თავისებურებას წარმოაჩენს, კერძოდ, დანაშაულის სუბიექტური შემაღენლობა და მისი ადგილი და დანაშაულის სტრუქტურაში მისი ადგილი ზუსტად არ არის განსაზღვრული; ანგლოამერიკული სისხლის სამართლის მსგავსად და ქართული სისხლის სამართლისგან განსხვავებით, ევენტუალური განზრახვა (*dol eventual*) არ მიეკუთვნება განზრახი ბრალის კატეგორიას; ასევე ანგლოამერიკული სამართლის მსგავსად ფრანგული სისხლის სამართალი წინასწარ მოფიქრებულ განზრახვას განზრახვის მიძიმე ფორმად მიიჩნევს, რაც ზოგ შემთხვევაში დამამძიმებელ გარემოებად ითვლება; დანაშაულში თანამონაწილეს ამსრულებლის მიერ ჩადენილი ქმედების დამამძიმებელი გარემოებები შეერაცხება, იმის მიუხედავად, ის მათ ითვალისწინებს თუ არა; იტალიური სამართლის მსგავსად, თანამდევნი შედეგით კვალიფიცირებულ დელიქტებში თანამდევ შედეგთან პირის ბრალეული კავშირის დადგენა არ არის აუცილებელი, რაც ობიექტური შერაცხვის არსებობაზე მიუთითებს; ობიექტურ შერაცხვაზე მეტყველებს ასევე ე.წ. კონტრავენციური ბრალის ინსტიტუტი, რომელიც ანგლოამერიკულ ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობას, ანუ *strict liability*-ს უახლოვდება.

მოკლედ მიმოვიხილოთ თითოეული ეს თავისებურება:

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი,

2. სუბიექტური ელემენტის ადგილი დანაშაულის სტრუქტურაში

დანაშაულის სტრუქტურა და მისი ელემენტების ურთიერთმიმართება ფრანგულ სისხლის სამართლის დოქტრინაში დღემდე აზრთა ფართო სხვადასხვაობას იწვევს.¹ ტრადიციულად დოქტრინა ერთმანეთისგან ასხვავებდა დანაშაულის ლეგალურ (რაც გულისხმობს სისხლის სამართლის კანონს), მატერიალურ (რაც მეტ-ნაკლებად ქმედების ობიექტურ შემადგენლობას შეესაბამება) და მორალურ (რაც, ძირითადად, ბრალს გულისხმობს) ელემენტებს.²

დანაშაულის ცნების შესახებ ტრადიციულ მოძღვრებას თანამედროვე ფრანგი ავტორები აკრიტიკებენ. მაგ., პრადელი მიიჩნევს, რომ ლეგალური ელემენტი, ანუ სისხლის სამართლის კანონი, საერთოდ არ შეიძლება მოექცეს დანაშაულის ცნებაში. ის ასევე ფიქრობს, რომ დანაშაულის ცნებაში არ უნდა მოიაზრებოდეს არც დანაშაულის „მორალური“ (ანუ ინტელექტუალური) ელემენტი, ვინაიდან ერთმანეთისგან მკაფიოდ უნდა გავმიჯნოთ დამნაშავე და დანაშაული. პრადელის აზრით, დანაშაულის ფსიქოლოგიური ელემენტები უკავშირდება არა დანაშაულს, არამედ დამნაშავეს და მის სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას.³ შესაბამისად, დანაშაულის შემადგენლობაში ის მოიაზრებს მხოლოდ სამ ელემენტს, როგორებიცაა: ქმედება, შედეგი და მიზეზობრივი კავშირი.⁴

დესპორტე მიიჩნევს, რომ დანაშაული შედგება მხოლოდ მატერიალური და მორალური ელემენტებისგან. რაც შეეხება გამამართლებელ და საპატიო გარემოებებს (რასაც ის პასუხისმგებლობის გამომრიცხავ ობიექტურ და სუბიექტურ გარემოებებად მოიხსენიებს), ისინი ერთიანდებიან არა დანაშაულის ცნებაში, არამედ მის გარეთ, პასუხისმგებლობის გამომრიცხავი გარემოებების ცნების ქვეშ.⁵

მიშელ ლორ რასა დანაშაულის სტრუქტურაში სამ – მატერიალურ, მორალურ და მართლწინააღმდეგობის – ელემენტს გამოყოფს. მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებებს ის განიხილავს სწორედ მართლწინააღმდეგობის ელემენტის განხილვისას, ხოლო ბრალის გამომრიცხავ გარემოებებს მიიჩნევს დანაშაულის სუბიექტური მხარის, ანუ მორალური ელემენტის, შემადგენელ ნაწილებად.⁶

დანაშაულის სუბიექტური შემადგენლობის აღსანიშნავად ფრანგული სისხლის სამართლის თეორია იყენებს ტერმინებს: „მორალური ელემენტი“, „ინტელექტუალური ელემენტი“, „ფსიქოლოგიური ელემენტი“. ზოგი ავტორი ბრალს სუბიექტურ შემადგენლობასთან აიგივებს, ხოლო ზოგი მის შემადგენელ ნაწილად მიიჩნევს.⁷

ფრანგულ სისხლის სამართალში ბრალის ერთიანი განმარტება არ არსებობს, თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ გაბატონებული დოქტრინა უფრო ფსიქოლოგიური თეორიისკენ იხრება, ვიდრე ნორმატიულისკენ.⁸

¹ Козочкин И.Д. (ред.), Уголовное право зарубежных стран, Омега, 2003, 275; ასევე, Ambos K., Observaciones a la doctrina francesa del hecho punible desde la perspectiva alemana, revista para el analisis del derecho, < <http://www.raco.cat/index.php/InDret/article/viewFile/124287/172260> > , [10.09.2017].

² Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 280.

³ იქვე.

⁴ იქვე, 362-402.

⁵ Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 389. დანაშაულის ორელემენტოვანი სტრუქტურას ეთანხმება ასევე ბულოკი, რომელიც დანაშაულს განმარტავს როგორც „ქმედებას ან უმოქმედობას (élément matériel), რომელიც აკრძალულია სისხლის სამართლის კანონით და რომელიც სუბიექტურად ხორციელდება თავისუფალი ნებით და შეგნებით (élément moral)“: B. Bouloc, Droit Pénal Général, Paris, 2005, 203. ციტირებულია: Cetera G.S., La Praeterintention, <http://www.penale.it/public/docs/La_praeterintention.pdf> [10.09.2017].

⁶ Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elyses, 2004, 304-397.

⁷ Pollin C., Droit Pénal Général, Litec, 2000, 62.

⁸ გზავიე პენი ბრალს განმარტავს როგორც „პირის გადაწყვეტილებას, იმოქმედოს სისხლისსამართლებრივი აკრძალვის მიუხედავად“. იხ. Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 141; კრისტოფერ პოლინი ბრალს

დანა უპირისპირდება ბრალის ფსიქოლოგიურ გაგებას და მიიჩნევს, რომ ბრალი უნდა განიმარტოს როგორც პირის ინდიფერენტულობა ან მტრული დამოკიდებულება სოციალური ღირებულებებისადმი, რაც საფუძვლად ედება მისი ქმედების ნეგატიურ შეფასებას.⁹

ბრალის დეფინიციასთან დაკავშირებული ბუნდოვანებების გამო ბევრი თანამედროვე ავტორი ბრალის საკითხების განხილვისას მის განმარტებას საერთოდ თავს არიდებს.¹⁰

ფრანგი ავტორები – ლავასერი და ბულოკი – ერთმანეთისგან მიჯნავენ ბრალსა და შერაცხადობას და მიიჩნევენ, რომ ბრალთან ერთად ქმედების შერაცხვისთვის აუცილებელია შერაცხადობაც¹¹ (*imputabilite*), რაც გულისხმობს აღქმისა (*discernment*) და ნებელობის (*volonte*) არსებობას.¹²

როგორც აქედან ჩანს, დანაშაულის ცნებაში მისი სუბიექტური ელემენტის ადგილი სადავოა, ის ან დანაშაულის ცნების შიგნით, ან მის გარეთ მოიაზრება.

გაბატონებული დოქტრინის თანახმად, მოტივი და მიზანი არ არის დამოუკიდებელი ელემენტები. მიზანი მოიაზრება ბრალის კონკრეტული ფორმის – სპეციალური განზრახვის ცნებაში და მასთან არის ასოცირებული, მოტივი კი დანაშაულის შემადგენლობის ელემენტად არ სახელდება.¹³

განმარტავს როგორც კავშირს პირის „ნებასა და დანაშაულებრივ ქმედებას შორის“. იხ. Pollin C., *Droit Pénal Général*, Litec, 2000, 59; რასა ბრალს განმარტავს როგორც დანაშაულის ფსიქოლოგიურ ელემენტს. იხ. Козочкин И.Д. (ред.), *Уголовное право зарубежных стран*, Omega, 2003, 290.

⁹ ციტირებულია: Ambos K., *Observaciones a la doctrina francesa del hecho punible desde la perspectiva alemana*, revista para el analisis del derecho, < <http://www.raco.cat/index.php/InDret/article/viewFile/124287/172260> >, [10.09.2017]

¹⁰ სენ ჟერარდი ამ საკითხთან დაკავშირებით წერს შემდეგს: „სისხლის სამართალი საკმარის ანგარიშს არ უწევს ბრალს, როგორც დამოუკიდებელ იურიდიულ კონცეფციას. მისი გაგება ორიენტირებულია უფრო აბსტრაქციისა და ფილოსოფიისკენ, ვიდრე იურიდიული მეცნიერებისკენ, რისი შედეგიც არის ის, რომ ბრალს მიიჩნევენ დამხმარე ცნებად, რომელიც გაბნეულია სხვა უფრო ფუნდამენტურ ცნებებში“. ციტირებულია: Ambos K., *Observaciones a la doctrina francesa del hecho punible desde la perspectiva alemana*, revista para el analisis del derecho, < <http://www.raco.cat/index.php/InDret/article/viewFile/124287/172260> >, [10.09.2017].

¹¹ მათ ეთანხმება ჟან ლარგიეც, რომელიც მიუთითებს: „ქმედება იქცევა დანაშაულად, თუ ის ჩადენილია პასუხისმგებელი პირის მიერ, რომელიც იყენებს თავის მენტალურ შესაძლებლობებს (შერაცხადობა . . .) და ჩადის ქმედებას ბრალეულად (ბრალი)“. იხ. Larguier J., *Droit Pénal Général*, Dalloz, 2001, 77; ზოგი ფრანგი ავტორი ასევე წინადადებას იძლევა, სისხლისსამართლებრივი შერაცხადობა შეიცვალოს ტერმინით: „სისხლისსამართლებრივი ქმედუნარიანობა“ (*capacite penal*), იხ. Pradel J., *Manuel De Droit Pénal Général*, Editions Cujas, 2008, 432.

¹² Pradel J., *Manuel De Droit Pénal Général*, Editions Cujas, 2008, 434. პრადელი მათ ეთანხმება და მიჩნევს, რომ შერაცხადობა არის ბრალის არსებობის წინაპირობა. ამავდროულად, პრადელი შერაცხადობის გამომრიცხველად მიიჩნევს ისეთ გარემოებებს, როგორებიცაა: ასაკი, სულიერი დაავადება, იძულება, შეცდომა. იხ. იქვე, 433, 459.

¹³ ამ პრინციპს ფრანგულ იურიდიულ ლიტერატურაში მოტივის ირელევანტურობის პრინციპად მოიხსენიებენ – *principe d'indifference du mobile*. რენუ ამ პრინციპს შემდეგნაირად აღწერს: „მოტივები პერსონალური მიზეზებია, რომლებიც უბიძგებენ პირს დანაშაულის ჩადენისკენ. ეს მიზეზები სხვადასხვაა და იცვლება პიროვნებებისა და გარემოებების შესაბამისად. . . კანონი მოტივს არ იღებს მხედველობაში განზრახ მკვლელობის კონსტრუქციის აგებისას. ერთადერთი მნიშვნელობა აქვს განზრახვას, რომელიც მკვლელობის აუცილებელი და საკმარისი ელემენტია. მოტივს არ აქვს მნიშვნელობა ამ დანაშაულის კონსტრუქციაში. შესაბამისად, ამბობენ, რომ მოტივს არ აქვს იურიდიული მნიშვნელობა სისხლისსამართლებრივი რეპრესიის თვალსაზრისით“. იხ. Renout H., *Droit Pénal Général*, Paradigme, 2009, 41. მიუხედავად ამისა, ის აღიარებს, რომ გამონაკლის შემთხვევებში მოტივი არის დანაშაულის სავალდებულო ელემენტი, ხოლო ზოგჯერ დამამძიმებელი გარემოება. იხ. იქვე, 142-143. ფრანგულ იურიდიულ ლიტერატურაში მოტივი და მიზანი ერთმანეთისგან მკვეთრად არ არის გამიჯნული. მოტივის მაგალითებად ზოგჯერ სახელდება „ჭეშმარიტების დადგენის ხელის შეშლის“, „დანაშაულის მომზადების ან ჩადენის გააღვივების“, „საჯარო წესრიგის ხელყოფის“ მიზნები (იხ. იქვე). იხ., აგრეთვე, Desportes F., *Droit Pénal Général*, Economica, 2008, 438.

3. განზრახი და არაგანზრახი ბრალი

ფრანგული სისხლის სამართალი ტრადიციულად ერთმანეთისგან ასხვავებს გაზრახ და არაგანზრახ ბრალს: *faute intentionelle, faute non intentionelles*.

ყველაზე მძიმე დანაშაულები (*crimes*) შეიძლება, მხოლოდ განზრახ იქნეს ჩადენილი (საფრანგეთის სსკ-ის 121-ე (3) მუხლი). საშუალო სიმძიმის დანაშაულები (*delits*) შეიძლება ჩადენილ იქნეს ასევე გაუფრთხილებლობით, თუ კანონი ამის შესახებ საგანგებოდ მიუთითებს (იხ. სსკ-ის 121-ე (3) მუხლი), ხოლო გადაცდომები (*contraventions*) შეიძლება ჩადენილ იქნეს ბრალის ნებისმიერი ფორმით (მათ შორის, ასევე არაბრალეულად, იხ. ქვემოთ).

ზოგი ავტორი ბრალის ცალკე ფორმად გამოყოფს შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენებას¹⁴ (იხ. ქვემოთ).

4. განზრახვა და მისი ფორმები

ქართული სისხლის სამართლის კოდექსისგან განსხვავებით, ფრანგული სისხლის სამართლის კოდექსი განზრახვას არ განმარტავს. განზრახვის გამოსახატავად ის იყენებს ტერმინებს: „ნებაყოფლობით“ (*volontairement*¹⁵), „შეცნობილად“ („*sciemment*“¹⁶), „გამიზნულად“ (*dans le dessein*¹⁷) და სხვ.

თანამედროვე ფრანგი ავტორების ნაწილი განზრახვას განმარტავს როგორც კანონში აღწერილი დანაშაულის ელემენტების განხორციელების ნებას.¹⁸

ჟან ლარგიე ფიქრობს, რომ ნებასთან ერთად განზრახვა ქმედების მართლსაწინააღმდეგო ხასიათის ცოდნასაც მოიცავს (*caractere illegal de ses actes*¹⁹).

ფრანგული სისხლის სამართლის დოქტრინა ერთმანეთისგან მიჯნავს განზრახვის სხვადასხვა ფორმას, რომელთა შორის უნდა აღინიშნოს: გენერალური განზრახვა და სპეციალური განზრახვა; პირდაპირი და არაპირდაპირი განზრახვა; პრეტერინტენციური განზრახვა. მიმოვიხილოთ თითოეული მათგანი:

4.1 გენერალური და სპეციალური განზრახვა

ფრანგული დოქტრინა, ანგლოამერიკული სისხლის სამართლის მსგავსად, ერთმანეთისგან ასხვავებს გენერალურ და სპეციალურ განზრახვას. გენერალური განზრახვა გულისხმობს კონკრეტული ქმედების აკრძალვის შეცნობას და ამ ქმედების განხორციელების სურვილს.²⁰ ის ყველა განზრახ დანაშაულს ახასიათებს.

პრადელი გენერალურ განზრახვას შემდეგნაირად აღწერს: „განზრახვა, პირველ რიგში, არის დამნაშავის მიერ ფაქტობრივი და სამართლებრივი რეალობის შეცნობა, რაც გულისხმობს იმას, რომ მას სწორად აქვს გააზრებული დანაშაულის მატერიალური ელემენტი და ასევე ის, რომ ეს აკრძალულია კანონით (...). შემდგომში განზრახვა – ეს არის პირის გადანყვეტილება,

¹⁴ Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 141.

¹⁵ 223-ე(5) მუხლი.

¹⁶ 224-ე(8) მუხლი.

¹⁷ 434-ე(7-2) მუხლი

¹⁸ Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 142, Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 429.

¹⁹ Larguier J., Droit Pénal Général, Dalloz, 43. იმავე აზრს იზიარებს რენუ. იხ. Herald Henout, Droit Pénal Général, Paradigme, 140.

²⁰ Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 430. ამერიკულ სისხლის სამართალში მსგავსი კლასიფიკაციის შესახებ იხ., მაგ., Joycelin M. Pollock. Criminal Law, Routledge 2013, 56-57.

იმოქმედოს აკრძალვის მიუხედავად.²¹ გენერალური განზრახვისგან განსხვავებით, სპეციალური განზრახვა მოიცავს „კანონით აკრძალული შედეგის განხორციელებისკენ სწრაფვას.“²² მაგ., განზრახ მკვლელობის დროს სპეციალური განზრახვა გულისხმობს სხვისი სიცოცხლის ხელყოფის სურვილს. ასევე სპეციალური განზრახვა გულისხმობს განზრახვას ე.წ. მიზნით დაფუძნებულ საფრთხის დელიქტებში.²³

დესპორტე მიუთითებს, რომ ხშირ შემთხვევაში სპეციალური განზრახვის საჭიროება პირდაპირ გამომდინარეობს კანონის ტექსტიდან (მაგ., სსკ-ის 411-ე (4) მუხლით დასჯადია „ცნობების შეგროვება უცხო სახელმწიფოსათვის გადასაცემად საფრანგეთის წინააღმდეგ საომარი მოქმედებების ან აგრესიის ხელშეწყობის მიზნით“). მაგრამ არის შემთხვევები, როცა სპეციალური განზრახვა კანონის ნორმაში პირდაპირ არ ჩანს და მის საჭიროებას სასამართლო პრაქტიკა ადგენს.²⁴

4.2 პირდაპირი და არაპირდაპირი განზრახვა

ზოგი ფრანგი ავტორი ერთმანეთისგან მიჯნავს პირდაპირ და არაპირდაპირ განზრახვას. პრადელი მიუთითებს, რომ პირდაპირი განზრახვის დროს პირი მიზნად ისახავს კონკრეტული დანაშაულებრივი შედეგის გამომწვევას,²⁵ ხოლო არაპირდაპირი განზრახვის დროს მას ასეთი მიზანი არ აქვს, მაგრამ დარწმუნებულია (ან თითქმის დარწმუნებულია) რომ შედეგი დადგება. სასამართლო პრაქტიკა სამართლებრივი შედეგების მიხედვით არაპირდაპირ განზრახვას პირდაპირ განზრახვას უთანაბრებს.²⁶

ალსანიშნავია, რომ ფრანგულ სისხლის სამართალში განზრახვის ფორმების ასეთი კლასიფიკაცია ქართულ სისხლის სამართალში არსებულ პირველ და მეორე ხარისხის პირდაპირ განზრახვას შეესატყვისება.²⁷

4.3 პრეტერინტენციონალური განზრახვა

გამოთქმა „პრეტერინტენციონალური“ მომდინარეობს ლათინური სიტყვებიდან: *preater* და *intentionem*, რაც განზრახვის გარეთ არსებულს მიუთითებს.

²¹ Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 469. განზრახვის ცნების ეს გაგება მიდის იმ ლოგიკურ დასკვნამდე, რომ როგორც ფაქტობრივი, ისე საპატიო სამართლებრივი შეცდომა გამორიცხავს განზრახვას. იხ. Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 431. ზოგიერთი ავტორი ფიქრობს რომ გენერალური განზრახვის ცნება საერთოდ ზედმეტია და სისხლის სამართალს არაფერს არ მატებს. იხ. მაგ. Elliott C., French Criminal Law, Willan, Routledge, 2001, 68.

²² Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 433. ზოგი ავტორი სპეციალურ განზრახვად აღიქვამს მხოლოდ იმ შემთხვევებს, როცა განზრახვა მიმართულია დანაშაულის მატერიალური შემადგენლობის გარეთ მდგომი შედეგის მისაღწევად. იხ. მაგ. Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 145.

²³ Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 433.

²⁴ საფრანგეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 221-ე(5) მუხლით ისჯება ადამიანის მონამვლა ანუ სიკვდილის გამომწვევი ნივთიერების ადმინისტრირება. საკითხი იმის შესახებ, ეს მუხლი ითხოვს თუ არა სიცოცხლის ხელყოფის მიზნის არსებობას, დიდი ხნის განმავლობაში თეორეტიკოსებსა და პრაქტიკოსებს შორის დავას იწვევდა. მხოლოდ 2003 წელს ინფიცირებული სისხლის გავრცელების სკანდალურ საქმეზე (*affaire du sang contaminé*) საფრანგეთის საკასაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ ეს დანაშაული სახეზეა მხოლოდ მაშინ, „თუ დამნაშავე მოქმედებს სიცოცხლის ხელყოფის მიზნით“. იხ. Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 434.

²⁵ Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 469.

²⁶ იხ. Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 434.

²⁷ იხ., მაგ., ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, თბ., 2013, 132.

პრეტერინტენციონალური განზრახვა ასახავს ისეთ სიტუაციას, როცა პირის განზრახვა მიმართული იყო კონკრეტული დანაშაულებრივი შედეგისკენ, მაგრამ გამოიწვია თვისებრივად სხვა შედეგი.²⁸

პრეტერინტენციონალური განზრახვის განხილვისას ფრანგი ავტორები ერთმანეთისგან ასხვავებენ სამ ვარიაციას:

პირველი, თუ განსხვავებული (ან თანამდევნი) შედეგი სპეციალურად არ არის გათვალისწინებული სისხლის სამართლის კანონით, მაშინ პირი პასუხს არ აგებს მისი გამოწვევისთვის;²⁹

მეორე, როცა განსხვავებული (ან თანამდევნი) შედეგი გათვალისწინებულია კონკრეტული დანაშაულის შემადგენლობით, შესაძლებელია, კანონით ის ისჯებოდეს იმავე სიმკაცრით, როგორც ამ შედეგის განზრახ გამოწვევისას. მაგ., თუ თვითმფრინავის, გემის ან ტრანსპორტის სხვა საშუალების გატაცებას შედეგად მოჰყვა ერთი ან რამდენიმე ადამიანის სიკვდილი, ეს ქმედება ისჯება უფადო თავისუფლების აღკვეთით (სსკ-ის 224-ე (7) მუხლი). თუ აფეთქებით, ცეცხლის ნაკიდებით ან საფრთხის შემქმნელი სხვა საშუალებით, ქონების განადგურებას შედეგად მოჰყვა ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფა, ასევე ისჯება უფადო თავისუფლების აღკვეთით (სსკ-ის 322-ე (10) მუხლი);

მესამე, როცა თანამდევნი შედეგი არის გათვალისწინებული კონკრეტული დანაშაულის შემადგენლობით, შესაძლებელია, ის ისჯებოდეს უფრო ნაკლებად მკაცრად, ვიდრე შედეგის განზრახ გამოწვევა. სსკ-ის 222-ე (7) მუხლი ადგენს, რომ „ძალადობა, რომელმაც გამოიწვია სიკვდილი, რომელიც არ არის მოცული დამნაშავეს განზრახვით, ისჯება 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.“ შესაბამისად, ეს დანაშაული ისჯება უფრო ნაკლებად მკაცრად, ვიდრე განზრახი მკვლელობა (სსკ-ის 221-ე (1) მუხლი ითვალისწინებს 30 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას), მაგრამ უფრო მკაცრად, ვიდრე ძალადობა, რომელსაც არ მოჰყოლია ფატალური შედეგი (სსკ-ის 222-ე (11) მუხლი ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას 3 წლამდე).

მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, რომ ბოლო ორ შემთხვევაში ფრანგული სისხლის სამართალი არ ითხოვს პირის ბრალეულ დამოკიდებულებას (თუნდაც გაუფრთხილებლობის ფორმით) თანამდევნი შედეგის მიმართ,³⁰ რაც ობიექტურ შერაცხვაზე მეტყველებს.³¹ ფრანგი ავტო-

²⁸ ბრალის მსგავს ფორმას იცნობს ასევე იტალიის სისხლის სამართლის კოდექსი, იხ. 43-ე მუხლი.

²⁹ Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 482. განსხვავებულ მიდგომას ავითარებს ლავასერი, რომელიც სასამართლო პრაქტიკაზე დაყრდნობით მიიჩნევს, რომ გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში პირმა შეიძლება პასუხი აგოს ცალკე დანაშაულისთვის. იხ. Emmanuel Dreyer, Droit Pénal Général, 74. მათვე ეთანხმება გზავიე პენი, იხ. Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 155.

³⁰ Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 441.

³¹ იტალიელი ავტორი ჟუზეპე სალვატორე ჩეტერე იხილავს რა ფრანგული სისხლის სამართლის ამ ასპექტს, ასკვნის, რომ საქმე გვაქვს ობიექტურ შერაცხვასთან: „არასასურველი შედეგის შერაცხვა ხდება ობიექტურად, ისე, რომ ამისთვის საჭირო არ არის რაიმე სახის ბრალეული დამოკიდებულება“. იხ. Cetere G.S., La Praeterintention, <http://www.penale.it/public/docs/La_praeterintention.pdf> [10.09.2017]; განსხვავებულ მიდგომას ავითარებს პრადელი, რომელიც ფიქრობს, რომ შედეგი უნდა იყოს გათვალისწინებული. იხ. Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 432; ამასვე ეთანხმება პროფესორი ფრანსუაზ დიურე. იხ. Durieux F., Droit Pénal Général <www.hugo.nadin.free.fr> [10.09.2017]. აღსანიშნავია, რომ იტალიურ სისხლის სამართალში, რომელიც ბრალის მსგავს ფორმას იცნობს, ავტორთა ნაწილი მას ობიექტური შერაცხვის გამოვლინებად, ნაწილი კი ბრალის კომბინირებულ ფორმად მიიჩნევს, რომელშიც დამნაშავეს ერთ შედეგთან (მაგ., ჯანმრთელობის დაზიანებასთან) განზრახვა, ხოლო მეორე შედეგთან (სიცოცხლის ხელყოფასთან) გაუფრთხილებლობა აკავშირებს. იხ. Astolfo Di Amato, criminal law in Italy, Kluwer Law International, 2011, 86. დოქტრინის მსგავსად, წინააღმდეგობრივია სასამართლო პრაქტიკაც, იხ. Studio Cataldi, Omicidio Preterintenzionale <<http://www.studiocataldi.it/guide-diritto-penale/omicidio-preterintenzionale.asp>> [10.09.2017]. პრეტერინტენციონალურ განზრახვას იცნობს ბელგიური სისხლის სამართალიც, თუმცა თანმიმდევრული შედეგის შერაცხვის წინაპირობად მისი გათვალისწინებადობა მოიაზრება. იხ. Kutý F., Principes Généraux de Droit Pénal Belge, T. II, Infraction Pénale, 261.

რები კანონმდებლის ამ მიდგომას ასაბუთებენ იმით, რომ ეს დანაშაულები შეიცავენ ადამიანის სიცოცხლის მოსპობის მომეტებულ საფრთხეს, რის გამოც რთულია იმის წინასწარ ცოდნა, თუ მას რა შედეგი მოჰყვება. გარდა ამისა, ასეთ შემთხვევებში რთულია იმის მტკიცება, სასიკვდილო შედეგი მოცული იყო თუ არა პირის განზრახვით. შესაბამისად, კანონი ბრალდების მხარეს ათავისუფლებს შედეგთან სუბიექტური კავშირის მტკიცების ვალდებულებისგან.³²

ქართულ სისხლის სამართალში ტრადიციულად ფენმოკიდებულია აზრი, რომ „გაძლიერებული პასუხისმგებლობა მძიმე შედეგის განხორციელების შემთხვევაში მხოლოდ მაშინაა დასაშვები, როცა მძიმე შედეგის მიმართ დამნაშავეს აქვს გაუფრთხილებლობითი ბრალი მაინც“.³³ ეს ჯერ კიდევ ასახული იყო საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსში, ხოლო შემდეგ აისახა 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის მე-11 მუხლში, რომელიც ადგენს, რომ „თუ სისხლის სამართლის კანონი ითვალისწინებს სასჯელის გადიდებას იმ თანამდევნი შედეგის დადგომის გამო, რომელსაც არ მოიცავდა დამნაშავეს განზრახვა, მაშინ ასეთი გადიდება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც პირმა ეს შედეგი გაუფრთხილებლობით განახორციელა“.

მეორე მხრივ, ცხადია, თუ პირის განზრახ ქმედებას (მაგ., მკვლელობის მცდელობას) გაუფრთხილებლობით მოჰყვა თვისებრივად სხვა შედეგი (ქონების დაზიანება), სახეზე გვექნება დანაშაულთა ერთობლიობა: მკვლელობის მცდელობა და ქონების დაზიანება გაუფრთხილებლობით.

4.4 წინასწარ მოფიქრებული განზრახვა

წინასწარ მოფიქრებული განზრახვის დეფინიცია მოცემულია სსკ-ის 132-ე(72) მუხლში, რომლის თანახმად, ამ დროს „გადაწყვეტილება დანაშაულის ჩადენის შესახებ მიღებულია კონკრეტული დანაშაულის ან დელიქტის ჩადენამდე“ (*premeditation*). პრადელი წინასწარ მოფიქრებულ განზრახვას დროში განვრცობილ განზრახვას უწოდებს.³⁴ რენუს აზრით, წინასწარ მოფიქრებული განზრახვა გულისხმობს „დანაშაულის მიზანმიმართულ და წინასწარ მოფიქრებას, მომზადებას, კალკულაციას, ორგანიზებას“. უცებ აღძრულ და წინასწარ მოფიქრებულ განზრახვას შორის განსხვავების საილუსტრაციოდ ის იხილავს ორ შემთხვევას: პირველი, როცა პირი სხვასთან ურთიერთმელაპარაკების დროს ხელს დაავლებს კედელზე ჩამოკიდებულ თოფს და ესვრის მონინალმდეგეს და, მეორე, როცა კონფლიქტის შემდეგ ის დაბრუნდება სახლში, შეიძენს იარაღს და შემდეგ განახორციელებს სხვისი სიცოცხლის განზრახ ხელყოფას.³⁵

წინასწარ მოფიქრებულ და უეცრად აღძრულ განზრახვას შორის განსხვავებას ფრანგულ სამართალში თეორიულთან ერთად მკაფიო პრაქტიკული მნიშვნელობაც აქვს: ანგლოამერიკული სამართლის მსგავსად, წინასწარ მოფიქრებული განზრახვა მარტივ მკვლელობას (*meurtre*) დამამძიმებელ გარემოებებში ჩადენილ მკვლელობად (*assassinat*) გადააქცევს. ის ასევე დამამძიმებელი გარემოებაა სხვა ძალადობრივ დანაშაულებში.³⁶

³² *Mayaud Y.*, Droit Pénal Général, Presses Universitaires de France, 2013, 254-255.

³³ საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარები, რედ. თ. წერეთელი, თბ., 1976, 74.

³⁴ *Pradel J.*, Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 472.

³⁵ *Renout H.*, Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 144.

³⁶ იხ., მაგ., 222-ე (3) მუხ. (წამება), 222-ე(8 მუხლი) (ძალადობა, რომელმაც გამოიწვია სიკვდილი).

5. არაგანზრახი ბრალი

გაბატონებული დოქტრინით, არაგანზრახი დანაშაულის დროს პირი არ მიისწრაფვის კონკრეტული დანაშაულებრივი შედეგისკენ, არამედ ავლენს სისხლის სამართლით დაცული ღირებულებების მიმართ ინდიფერენტულ დამოკიდებულებას.³⁷

სისხლის სამართლის თეორია ერთმანეთისგან ასხვავებს არაგანზრახი ბრალის სამ ფორმას: შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენება (*mise en danger deliberee*), გაუფრთხილებლობა (*imprudence ou negligence*) და კონტრავენციური ბრალი (*faute contraventionnelle*).

5.1. საფრთხეში შეგნებულად ჩაყენება

ფრანგული სისხლის სამართლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი თავისებურება არის ის, რომ განზრახვისა და გაუფრთხილებლობის იმ ფორმებს, რომლებიც ქართულ სისხლის სამართალში ევენტუალურ განზრახვად და თვითიმედოვნებადაა ცნობილი, ის ბრალის ერთი ფორმის – შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების – ქვეშ აერთიანებს. ამით ის უახლოვდება ანგლოამერიკული *recklessness*-ის კონცეფციას.³⁸

ფრანგულ ლიტერატურაში მოჰყავთ შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების შემდეგი მაგალითები: ზედამხედველი, რომელიც მუშებს აუშვებს არამყარ ხარაჩოზე; მძღოლი, რომელიც შეეცდება გასწრებას შეზღუდული ხილვადობისას; პირი, რომელიც ფანჯრიდან გადაადგებს მძიმე ავეჯს, ისე, რომ არ ინტერესდება გამვლელების ბედით; რენუ მიუთითებს, რომ ძველი სისხლის სამართლის კოდექსი ამ შემთხვევებით, თუ ის შედეგით დასრულდებოდა, უთანაბრდებოდა დანაშაულებრივ გაუფრთხილებლობას, ხოლო შედეგის არარსებობისას ან დაუსჯეული რჩებოდა, ან ისჯებოდა როგორც ფორმალური დარღვევა (საგზაო მოძრაობის წესების ან სამშენებლო უსაფრთხოების ნორმის დარღვევა).³⁹

საფრანგეთის 1994 წლის სისხლის სამართლის კოდექსმა ბრალის ეს ფორმა ზოგად ნაწილში გაითვალისწინა „შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების“ სახით, თუმცა კერძო ნაწილში ის მხოლოდ რამდენიმე დანაშაულის შემადგენლობაში არის გათვალისწინებული.

შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენებას, როგორც ბრალის ცალკე ფორმას, ითვალისწინებს საფრანგეთის სისხლის სამართლის კოდექსის 121-ე (3) მუხლი, რომელიც ადგენს: „როდესაც კანონი ამას ითვალისწინებს, დელიქტი შეიძლება ჩადენილი იყოს სხვა პირის შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენებით“. ამასთან, კანონის თანახმად, საფრთხეში ჩაყენებას წინ უნდა უძღოდეს „კანონით ან რეგლამენტით დადგენილი უსაფრთხოების თუ წინდახედულობის კონკრეტული ვალდებულების აშკარად შეცნობილი დარღვევა“.

შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენებას, როგორც ბრალის ფორმას, ახასიათებს შემდეგი პირობები:

1. პირველ რიგში სახეზე უნდა იყოს კანონით ან რეგლამენტით⁴⁰ დადგენილი უსაფრთხოების ან სიფრთხილის ნორმის დარღვევა. (ეს შეიძლება იყოს, მაგ.: მშენებლობის ნორმები, საგზაო უსაფრთხოების ნორმები, სხვ.⁴¹);

³⁷ Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 146.

³⁸ იხ. წიქარიშვილი კ., ევენტუალური განზრახვით დანაშაულის მცდელობის ჩადენის საკითხი იტალიურ, ფრანგულ და ანგლოამერიკულ სისხლის სამართალში, „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 1, 2009, 10.

³⁹ Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 154.

⁴⁰ რეგლამენტში მოიაზრება მხოლოდ დეკრეტი (*décret*) – პრეზიდენტის ან პრემიერ-მინისტრის მიერ გამოცემული ნორმატიული ან ინდივიდუალური ადმინისტრაციული აქტი, ან ბრძანებულება (*arrêté*) – მინისტრის ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს (პრეფექტი, მერი) მიერ გამოცემული ნორმატიული ან ინდივიდუალური აქტი. იხ. Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 149; აგრეთვე, Jurispedia - décret, arrêté - <http://fr.jurispedia.org> [10. 09.2017].

⁴¹ Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 155.

2. ზემოთ აღნიშნული ნორმა უნდა ადგენდეს უსაფრთხოების ან სიფრთხილის კონკრეტულ ვალდებულებას, რაც ნიშნავს იმას, რომ მოსამართლე ვერ დაეყრდნობა ზოგადი ხასიათის ნორმებს.⁴²

3. ბოლოს, ვალდებულების დარღვევა უნდა იყოს აშკარად წინასწარშეცნობილი.⁴³

საფრთხეში შეგნებულად ჩაყენება, როგორც ბრალის ფორმა, თავისებურებებით გამოირჩევა შედეგიან და შედეგგარეშე დანაშაულებში.

შედეგიან დანაშაულებში ის შეიძლება იყოს პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოება (თუ კანონით სპეციალურად არის გათვალისწინებული).⁴⁴

შედეგგარეშე დანაშაულებს რაც შეეხება, სისხლის სამართლის კოდექსი მხოლოდ ერთ ასეთ დელიქტს ითვალისწინებს ბრალის ამ ფორმით, კერძოდ, სსკ-ის (223-ე (1) მუხლით, ერთ წლამდე თავისუფლების აღკვეთით და 15 000 ევრომდე ჯარიმით ისჯება „სხვა პირისთვის სიკვდილის ან დასახიჩრების, ან შრომისუნარიანობის სამუდამო დაკარგვის მყისიერი საფრთხის შექმნა, რომელიც გამონვეულია კანონით ან რეგლამენტით დაწესებული უსაფრთხოების, ან წინდახედულების ვალდებულების აშკარად შეცნობილი დარღვევით“.⁴⁵

ამ მუხლით ქმედების კვალიფიკაციისთვის საჭიროა შემდეგი პირობების არსებობა:

1) სხვისი სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისთვის მყისიერი საფრთხის შექმნა;

2) ეს საფრთხე გამონვეული უნდა იყოს კანონით ან რეგლამენტით გათვალისწინებული უსაფრთხოების ან წინდახედულობის კონკრეტული ვალდებულების დარღვევით;⁴⁶

3) დარღვევა უნდა იყოს აშკარად წინასწარშეცნობილი. თუმცა არ არის აუცილებელი, რომ დამნაშავეს შეცნობილი ჰქონდეს თავად საფრთხე.⁴⁷

გამოთქმა „აშკარად წინასწარ შეცნობილი“ გულისხმობს იმას, რომ ნორმის დარღვევა უნდა იყოს პირის არჩევანი და არა უყურადღებობით გამონვეული.⁴⁸

⁴² იქვე, 155.

⁴³ იქვე, 155.

⁴⁴ მაგ., სსკ-ის 221-ე (6) მუხლით გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის ხელყოფა ისჯება თავისუფლების აღკვეთით სამ წლამდე და 45 000 ევრომდე ჯარიმით. ამავე მუხლის მეორე ნაწილით იგივე ქმედება, რომელიც ჩადენილია კანონით ან რეგლამენტით გათვალისწინებული უსაფრთხოების ან წინდახედულების ვალდებულების აშკარად შეცნობილი დარღვევისას, ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 5 წლამდე და 75 000 ევრომდე ჯარიმით.

⁴⁵ ამერიკულ სისხლის სამართალში ანალოგიური დანაშაულია *reckless endangerment*, რომელიც, ფრანგული *mise en danger*-ის მსგავსად, შედეგის დადგომას არ მოითხოვს. იხ. <<http://definitions.uslegal.com/r/reckless-endangerment>>[10.09.2017].

⁴⁶ გაუფრთხილებლობისგან განსხვავებით, ბრალის ეს ფორმა არ მოიცავს წინდახედულების დაუწერელი ნორმების დარღვევას. როგორც მიუთითებენ, ეს შეზღუდვა გამონვეულია იმით, რომ კანონმდებელს ამ ნორმის შემოღებისას, უპირველეს ყოვლისა, მხედველობაში ჰქონდა საგზაო და შრომის უსაფრთხოების წესების დარღვევები. იხ. *Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 460*.

⁴⁷ *Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 156*. მიუხედავად იმისა, რომ ეს დადგინდა საკასაციო სასამართლოს 1999 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილებით, ამ დებულებას სადავოდ ხდის ზოგიერთი ავტორი. (იხ. *Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 459*). აღნიშნული დათქმა სადავოდ ხდის მის ასიმილაციას ევენტუალურ განზრახვასთან ან თვითიმედოვნებასთან, ვინაიდან ამ ორივე შემთხვევაში დამნაშავეს შეცნობილი აქვს შედეგის დადგომის საფრთხე. ქართულ სისხლის სამართლის კოდექსში 223-ე(1) მუხლის მსგავს შემადგენლობას ითვალისწინებს 127-ე მუხლი, „სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენების“ სახით. თუმცა მათი ურთიერთშედარება წარმოაჩენს ორ მნიშვნელოვან განსხვავებას: კერძოდ, ქართული სისხლის სამართლის კოდექსით „დაზარალებულს არ აქვს შესაძლებლობა, მიიღოს ზომები თავის დასაცავად“, ხოლო ფრანგული სისხლის სამართლის კოდექსით ეს საფრთხე გამონვეული უნდა იყოს „კანონით ან რეგლამენტით გათვალისწინებული უსაფრთხოების ან წინდახედულების კონკრეტული ვალდებულების დარღვევით“ (კ.ნ.).

⁴⁸ *Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 459*.

შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების ბრალის საკანონმდებლო რეგულაციას აკრიტიკებს გზავიე პენი. ავტორი ერთმანეთისგან ასხვავებს ევენტუალურ განზრახვას და შეცნობილ გაუფრთხილებლობას: მაშინ, როცა ევენტუალური განზრახვის დროს პირი ინდიფერენტულია შედეგისადმი, შეცნობილი გაუფრთხილებლობის დროს ის იმედოვნებს, რომ შედეგი არ დადგება. ავტორი არ მიიჩნევს სამართლიანად ბრალის ამ ორი ფორმის ერთი ქოლგის ქვეშ მოქცევას. შესაბამისად, მისი აზრით, შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების ბრალი უნდა მოიაზრებდეს მხოლოდ ევენტუალურ განზრახვას, ხოლო შეგნებული გაუფრთხილებლობა მოიაზრებოდეს გაუფრთხილებელ ბრალში.⁴⁹

5.2 გაუფრთხილებლობა

ფრანგული სისხლის სამართლის კოდექსი გაუფრთხილებლობის, ისე როგორც განზრახვის, დეფინიციას არ იძლევა. გაუფრთხილებლობა გამოიხატება სიტყვებით: „გაუფრთხილებლობა“ (*imprudence, negligence*), „უყურადღებობა“ (*inattention*), „დაუდევრობა“ (*maladresse*)“.

ფრანგი ავტორები – კონტი და მესტრ დიუ შამპონი – განზრახვას და გაუფრთხილებლობას შემდეგნაირად აღწერენ: „თუკი განზრახვა – ეს არის ნებისთვის მიმართულების მიცემა, გაუფრთხილებლობა – ეს არის მიმართულების მიუცემლობა; თუკი განზრახვა არის ნება, რომელიც მიმართულია კანონსაწინააღმდეგო შედეგისკენ, გაუფრთხილებლობა – ეს არის შედეგის გაუთვალისწინებლობა, როდესაც დამნაშავე ვერ აცნობიერებს შედეგის მოულოდნელი დადგომის რისკს“.⁵⁰

სხვადასხვა ავტორი გაუფრთხილებლობას სხვადასხვანაირად განმარტავს. რენუ მიუთითებს, რომ გაუფრთხილებლობა ნიშნავს შედეგის გაუთვალისწინებლობას, შესაბამისად, გაუფრთხილებლობა გამოიხატება წინდაუხედაობაში.⁵¹ ეს განმარტება მეტად ვიწროა, ვინაიდან შეცნობილ გაუფრთხილებლობას (თვითიმედოვნებას) არ ითვალისწინებს.

წინდახედულების ვალდებულება შეიძლება სხვადასხვა წყაროდან მომდინარეობდეს. ფრანგული სამართლებრივი დოქტრინა ერთმანეთისგან არჩევს ორი ტიპის გაუფრთხილებლობას: პირველი, როცა წინდახედულების ან უსაფრთხოების ნორმა განერილია კანონით ან რეგლამენტით და, მეორე, როცა ის კანონით ან რეგლამენტით არ არის განერილი.⁵²

⁴⁹ Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 157. ამ გამიჯვნას ეთანხმება ასევე პრადელი, თუმცა ის განსხვავებულ ფორმულას იყენებს მათ გასამიჯნავად. პრადელი მიიჩნევს, რომ შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენების დროს დანაშაულებრივი შედეგის დადგომას შესაძლებლად მიიჩნევს, ხოლო შეცნობილი გაუფრთხილებლობის დროს მას გამორიცხავს საკუთარ უნარებსა და შესაძლებლობებზე დაყრდნობით. იხ. Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 486. რენუ შეგნებულად საფრთხეში ჩაყენებად აკვალიფიცირებს მხოლოდ ისეთ შემთხვევებს, როცა პირი იმედოვნებს, რომ შედეგი არ დადგება, თუმცა ის არსად მიუთითებს, თუ რა სახის ბრალთან გვექნება საქმე, როცა პირი მანვე შედეგის დადგომას ეგუება. იხ. Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 38.

⁵⁰ Conte P., Maistre Du Chambon P., Droit Penal General, 203, ციტირებულია: Козочкин И.Д. (ред.), Уголовное право зарубежных стран, 2003, 293.

⁵¹ Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 146. ეს განმარტებები არასაკმარისად ასახავს გაუფრთხილებლობის არსს, ვინაიდან ის არ მოიცავს შეცნობილ გაუფრთხილებლობას (კ.წ.).

⁵² ზოგ შემთხვევაში კონკრეტული დანაშაულის საკანონმდებლო ფორმულირება ითვალისწინებს მხოლოდ პირველი ტიპის გაუფრთხილებლობას (იხ., მაგ., სსკ-ის 332-ე (5) მუხლი – სხვისი ქონების განადგურება აფეთქებით ან ცეცხლის ნაკიდებით, რომელიც გამომდინარეობს უსაფრთხოების ან წინდახედულების კანონით, ან რეგლამენტით დადგენილი ნორმის დარღვევიდან).

ამას პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს, ვინაიდან ზოგ შემთხვევაში კონკრეტული დანაშაულის შემადგენლობა ითვალისწინებს მხოლოდ პირველი ტიპის გაუფრთხილებლობას (იხ., მაგ., სსკ-ის 332-ე (5) მუხლი – სხვისი ქონების განადგურება აფეთქებით ან ცეცხლის წაკიდებით, რომელიც გამომდინარეობს უსაფრთხოების ან წინდახედულების კანონით ან რეგლამენტით დადგენილი ნორმის დარღვევიდან).

საინტერესოა საკითხი, თუ რა უნდა ჩაითვალოს წინდახედულების ნორმის დარღვევად.

ტრადიციულად ფრანგული სასამართლო პრაქტიკა წინდახედულების ვალდებულების დარღვევას აფასებდა აბსტრაქტულად, საშუალო შესაძლებლობების მქონე ადამიანის თვალსაზრისიდან გამომდინარე, დამნაშავის კონკრეტული უნარებისა და მისი გამოცდილების მხედველობაში მიუღებლად⁵³. ფრანგი ავტორების ნაწილი მიიჩნევს, რომ ეს მიდგომა შეცვალა 1996 წლის კანონმა, სადაც ჩაინერა, რომ გაუფრთხილებლობას ადგილი არ აქვს, როცა „სუბიექტმა მიიღო გონივრული სიფრთხილის ზომები, დაკისრებული მისიის ან ფუნქციების, მისი კომპეტენციის, ისევე როგორც უფლებამოსილების და მის ხელში არსებული საშუალებების გათვალისწინებით“. ამ საკანონმდებლო ჩანაწერის შემდეგ მოსამართლე ვალდებულია, კონკრეტულად შეაფასოს წინდახედულების ვალდებულების დარღვევა პირის უნარების და მისი უფლებამოსილების გათვალისწინებით.⁵⁴

5.3 კონტრავენციური ბრალი

ფრანგული სისხლის სამართალი ასევე იცნობს ე.წ. კონტრავენციურ ბრალს, რომელიც ტრადიციული განზრახვისა და გაუფრთხილებლობის ცნებების მიღმა დგას და ანგლოამერიკულ სამართალში არსებულ ე.წ. მკაცრი პასუხისმგებლობის ინსტიტუტს უახლოვდება.⁵⁵

კონტრავენციური ბრალი გამოიხატება მხოლოდ სამართლებრივი ნორმით (კანონით ან რეგლამენტით) დადგენილი აკრძალვის დარღვევით. ბრალდების მხარეს არ ევალება, ამტკიცოს პირის განზრახვა ან გაუფრთხილებლობა. ზოგჯერ ამ დარღვევებს „მატერიალურ დარღვევებს“ უწოდებენ. დამრღვევი მხოლოდ მაშინ თავისუფლდება სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობისგან, თუ იყო იძულება (*contrainte*), შეურაცხადობა ფსიქიკური ავადმყოფობის გამო⁵⁶, მცირეწლოვნება⁵⁷, ან დაუძლეველი ძალა (*force majeure*).⁵⁸

დესპორტე კონტრავენციური ბრალის არსებობას ამართლებს იმით, რომ გადაცდომების მარეგულირებელი ნორმები ასახავენ არა თანამედროვე საზოგადოების ფუნდამენტურ ღირებულებებს, არამედ გარკვეულ სოციალურ დისციპლინას და მათი დარღვევა არ გულისხმობს საზოგადოებრივ გაკიცხვას.⁵⁹

⁵³ Renout H., *Droit Pénal Général, Paradigme*, 2009, 147.

⁵⁴ იქვე, 148.

⁵⁵ ნიქარიშვილი კ., ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობა ანგლოამერიკულ სისხლის სამართალში, სამართლებრივი ანომალია თუ რეგულირების ეფექტური მექანიზმი, (ჟურნ. „სამართალი“, № 2, 2000).

⁵⁶ Crim. 28 Juillet, 1881, Dp, 1882, 1., 95. იხ. Desportes F., *Droit Pénal Général, Economica*, 2008, 476.

⁵⁷ Rassat M.L., *Droit Pénal Général, Elypses*, 2004, 342.

⁵⁸ სასამართლოს პრაქტიკას დაუძლეველი ძალა ფართოდ ესმის და მასში შეაქვს ასევე შემთხვევები, როცა პირმა არ იცოდა და არც შეიძლებოდა სცოდნოდა აკრძალვის არსებობის შესახებ. მაგ., მძღოლს, რომელიც მოძრაობს ცალმხრივი მოძრაობის გზაზე, მოძრაობის საწინააღმდეგო მიმართულებით, შეუძლია, დაუძლეველი ძალის არგუმენტის მოშველიებით თავი იმართლოს, თუ ამკრძალავი ნიშანი იყო აღებული. იხ., მაგ., Rassat M.L., *Droit Pénal Général, Elypses*, 2004, 341.

⁵⁹ Desportes F., *Droit Pénal Général, Economica*, 2008, 475.

რასა ამ ინსტიტუტის არსებობას ასაბუთებს ასევე იმით, რომ კანონმდებელი მოქალაქეებისგან ითხოვს მაქსიმალურ სიფხიზლეს, რათა თავიდან იქნეს აცილებული კანონით ან რეგლამენტით დადგენილი ნორმების დარღვევა.⁶⁰

ძველი სისხლის სამართლის კოდექსში კონტრავენციური ბრალი არა მხოლოდ გადაცდომებზე, არამედ ზოგიერთ დელიქტზეც იყო გათვალისწინებული, თუმცა ახალმა კოდექსმა ბრალის ეს ფორმა მხოლოდ გადაცდომებით შემოფარგლა. ეს არ გულისხმობს იმას, რომ ყველა გადაცდომა შეიძლება ბრალის ამ ფორმით იქნეს ჩადენილი. კანონი ზოგჯერ უთითებს, რომ ესა თუ ის გადაცდომა შეიძლება ჩადენილ იქნეს მხოლოდ განზრახ ან გაუფრთხილებლობით.⁶¹

ზოგი ავტორი ასკვნის, რომ კონტრავენციური ბრალი საერთოდ ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობას გულისხმობს, რომლისთვისაც საკმარისია მხოლოდ აკრძალვის დარღვევის ფაქტის არსებობა.⁶²

რასა ამ მოსაზრებას არ ეთანხმება. მისი აზრით, ეს რომ ასე იყოს, მაშინ მცირეწლოვნება, ფსიქიკური დაავადება ან იძულება არ გამორიცხავდა პასუხისმგებლობას. რასა აზრით, კონტრავენციური ბრალი უფრო პროცესუალური ინსტიტუტია, რომელიც ბრალდების მხარეს ათავისუფლებს ბრალის მტკიცების ტვირთისგან, ხოლო დაცვის მხარეს არ აძლევს საწინააღმდეგოს დამტკიცების შესაძლებლობას. შესაბამისად, ის არა მატერიალური სისხლის სამართლის, არამედ საპროცესო კანონმდებლობით უნდა იყოს დარეგულირებული.⁶³

შესაბამისად, მრავალი სხვა ავტორის მსგავსად, ის ამ ინსტიტუტს „პრეზუმირებული ბრალის“ სახელით მოიხსენიებს.⁶⁴

6. ბრალის ფორმები თანამონაწილეობის დროს

ფრანგული სისხლის სამართლის მიხედვით, თანამონაწილეს მოეთხოვება, იცოდეს ამსრულებლის განზრახვის შესახებ.⁶⁵ *გასტონ სტეფანის* აზრით, თანამონაწილის განზრახვა განსხვავებულია ამსრულებლის განზრახვისგან, „ის გამოიხატება თანამონაწილის განზრახვით, მისი სურვილით, რომ განზრახ მიუერთდეს ამსრულებლის მიერ ჩადენილ დანაშაულებრივ ქმედებას.“⁶⁶

შესაძლებელია თუ არა, რომ თანამონაწილე მოქმედებდეს გაუფრთხილებლობით? *მიშელ ლორ* რასა ამ საკითხთან დაკავშირებით წერს შემდეგს:

⁶⁰ *Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elypses, 2004, 342, 344.* მსგავსად იშველიებენ არგუმენტებს ამერიკელი და ინგლისელი ავტორები, რომლებიც ასაბუთებენ ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობის არსებობას საერთო სამართლის ქვეყნებში (იხ. წიქარიშვილი კ., ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობა ინგლისურ-ამერიკულ სისხლის სამართალში, სამართლებრივი ანომალია თუ რეგულირების ეფექტური მექანიზმი, *ჟურნ. „სამართალი“*, № 2, 2000. 49).

⁶¹ იხ., მაგ., სსკ-ის R. 625-ე და 626-ე მუხლები.

⁶² *Schmidt J.C., L'element intentionnel en matiere de contravention, Rev. Penit. 1932.* საქმეში – *სალაბიაკუ საფრანგეთის წინააღმდეგ* – ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლომ ბრალის პრეზუმფციის არსებობა არ ჩათვალა ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლის დარღვევად, იმ წინაპირობით, თუ ის მოექცევა „გონივრულ ფარგლებში, სასწორზე მყოფი ინტერესის და დაცვის უფლებების გათვალისწინებით“. იხ. *Salabiaku v. France, judgment of 7 October 1988, Series A, No 141-A.*

⁶³ *Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elypses, 2004, 342.*

⁶⁴ *Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elypses, 2004, 341.* დესპორტე არ იზიარებს იმ მოსაზრებას, რომ კონტრავენციული ბრალი გულისხმობს ბრალის პრეზუმფციას. პრეზუმფცია შეიძლება გაბათილდეს იმის დამტკიცებით, რომ პირი არ მოქმედებდა არც განზრახვით, არც გაუფრთხილებლობით. იხ. *Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 476.*

⁶⁵ *Elliott C., French Criminal Law, Willan, Routledge, 2001, 90.*

⁶⁶ *Stefani G., Lavasseur G., et Bouloc B., Droit Pénal Général, Précis Dalloz, 1981, 269.*

„გაუფრთხილებელი ქმედება, რა მძიმე ფორმითაც არ უნდა იყოს წარმოდგენილი, ვერ დააფუძნებს თანამონაწილეობას, თუნდაც მიზეზობრივი კავშირი (შედეგთან) მკაფიოდ ჩანდეს და ეს საკმარისი იყოს სამოქალაქო პასუხისმგებლობის დასაფუძნებლად. კონსიერჟი ან ბავშვის მომვლელი, რომელიც უცნობ პირს ბინაში მცხოვრებთა ჩვევებზე მოუყვება, ვერ ჩაითვლება ქურდობის ან ბავშვის მოტაცების თანამონაწილედ, თუნდაც მათი მოქმედებისთვის გადამწყვეტი იყოს მიზეზობრივი თვალსაზრისით.⁶⁷

ცალკე აღნიშვნას იმსახურებს ე.წ. ამსრულებლის ექსცესის საკითხი. ფრანგულ სისხლის სამართალში ერთმანეთისგან ასხვავებენ სხვადასხვა სახის ექსცესს:

1. თუ ამსრულებელი ჩაიდენს სხვა ტიპის დანაშაულს,⁶⁸ ვიდრე ამას ითვალისწინებდა თანამონაწილე, ეს უკანასკნელი არ დაისჯება;⁶⁹

2. თუ ამსრულებელი ჩაიდენს იმავე დანაშაულს, რაც მოცული იყო თანამონაწილის განზრახვით, მაგრამ დამამძიმებელ გარემოებებში, თანამონაწილეს ეს გარემოებები შეეარაცხება, თუნდაც არ ჰქონოდა გათვალისწინებული.⁷⁰

სასამართლო პრაქტიკაში ცნობილია ერთი საქმე, რომელსაც „ორიოლის მკვლელობის“ სახით მოიხსენიებენ, სადაც მარსელის პოლიციის ბრიგადირის მოადგილემ, მარიამ, პირადი და პოლიტიკური მოტივების გამო განიზრახა თავისი უფროსის, მასის, მოტაცება და მკვლელობა. მან ეს საქმე დაავალა ოთხ თანამზრახველს, რომლებიც შეიჭრნენ მასის სახლში და ოჯახის უფროსის მოლოდინში გათოკეს მისი ოჯახის 5 წევრი, მათ შორის 7 წლის ბავშვი. მაგრამ, ვინაიდან ოჯახის ერთ-ერთმა წევრმა თანამონაწილე შეიცნო ნიღბის ქვეშ, ამსრულებლებმა კვალის დაფარვის მიზნით ისინი, ყველანი, დახოცეს. მოგვიანებით მათ ასევე მოკლეს მასი. მკვლელობის წამქეზებელი მარია ცნობილ იქნა დამნაშავედ 6 პირის მკვლელობის წამქეზებაში, მიუხედავად იმისა, რომ მისი განზრახვით მხოლოდ ერთი პირის მკვლელობა იყო მოცული.⁷¹

3. ქართული სამართლის მსგავსად, თუ ამსრულებელი ჩაიდენს იმავე ტიპის, მაგრამ ნაკლებად მძიმე დანაშაულს, მაგალითად, მკვლელობისთვის გადაცემულ იარაღს გამოიყენებს სხეულის დაზიანებისთვის, თანამონაწილე პასუხს აგებს ფაქტობრივად ჩადენილი დანაშაულისთვის.⁷²

⁶⁷ *Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elypses, 2004, 411.*

⁶⁸ პრადელი დანაშაულთა ტიპებს შორის განსხვავებას აკეთებს იმის მიხედვით, თუ საზოგადოებრივად დაცულ რომელ ღირებულებებს ხელყოფს დანაშაული. იხ. *Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 423.*

⁶⁹ სასამართლო პრაქტიკაში ცნობილია *ნიკოლაის* საქმე, სადაც ერთმა პირმა, სახელად ნიკოლაიმ, მეორეს გადასცა იარაღი მეორის დასაშინებლად, ვალის დაბრუნების მიზნით, მაგრამ შეკვეთის ამსრულებელმა ამ იარაღით მოკლა მესამე პირი, რომელთანაც კონფლიქტი მოუვიდა. სასამართლომ ნიკოლაი არ ცნო მკვლელობის თანამონაწილედ. იხ., მაგ., http://lexinter.net/JPTXT2/complicite_par_fourniture_de_moyens.htm [10.09.2017].

⁷⁰ იხ. *Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 426.* პრადელი ამ დებულებას იმით ასაბუთებს, რომ „დანაშაულში ყოველგვარი მონაწილეობა მოიცავს შემთხვევითობას, რისკს, რომელსაც თანამონაწილე ვერ გამოორიცხავს“. იხ. იქვე.

⁷¹ იხ., მაგ., http://www.lemonde.fr/ete-2007/article/2006/07/31/la-tuerie-d-auriol-massacre-chez-les-barbouzards_799844_781732.html [10.09.2017]. ამ შემთხვევაში, ქართული სისხლის სამართალი განსხვავდება ფრანგულისგან, კერძოდ, საქართველოს სსკ-ის 26-ე მუხლის მეორე პუნქტით, ამსრულებლის ექსცესისთვის სხვა თანამსრულებელს ან თანამონაწილეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება; საქართველოს სსკ-ის 25-ე მუხლის მე-4 პუნქტით, როცა ამსრულებლის ან თანამონაწილის მხარეს არის ისეთი ნიშანი, რომელიც ახასიათებს მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას, ეს ნიშანი შეეარაცხება სხვა ამსრულებელს ან თანამონაწილეს, რომლის მხარესაც იგი არ არსებობდა, თუ მას ეს ნიშანი შეცნობილი ჰქონდა.

⁷² იხ. *Larguier J., Droit Pénal Général, Dalloz, 2001, 104.* მეორე მხრივ, თუ ამსრულებელი ჩაიდენს იმავე დანაშაულს, რაც გათვალისწინებული ჰქონდა თანამონაწილეს, მაგრამ სხვა მეთოდით, ეს გავლენას ვერ მოახდენს კვალიფიკაციაზე (იხ. იქვე). ქართულ სამართლებრივ ლიტერატურაში ტრადიციულად ერთმანეთისგან

7. განზრახვა დანაშაულის მცდელობის დროს

ფრანგული სისხლის სამართალი, ისევე როგორც მრავალი ევროპული სისხლის სამართალი, დანაშაულის მომზადების ზოგად დასჯადობას არ იცნობს. რაც შეეხება დანაშაულის მცდელობის სუბიექტურ მხარეს, ფრანგულ სისხლის სამართალში დანაშაულის მცდელობა მხოლოდ განზრახვი ბრალით არის შესაძლებელი.^{73,74} ვინაიდან ფრანგულ სისხლის სამართალში ევენტუალური განზრახვა განზრახ ბრალს არ მიეკუთვნება, ეს გამოორიცხავს ევენტუალური განზრახვით მცდელობის ჩადენის შესაძლებლობას. მაშასადამე, ფრანგულ სისხლის სამართალში დანაშაულის ჩადენის მცდელობა მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით არის შესაძლებელი.

8. დასკვნა

წინამდებარე მიმოხილვა ადასტურებს იმას, რომ ბრალის საკითხებთან დაკავშირებით ევროპულ სისხლის სამართალში კიდევ მნიშვნელოვანი განსხვავებები არსებობს და მრავალი საკითხი კვლავ დამუშავების პროცესშია. ამ გადმოსახედიდან ქართული სისხლის სამართალი მნიშვნელოვან ასპექტებში მყარ თეორიულ საფუძვლებს ემყარება, რაც სისხლის სამართლის სკოლის დამსახურებაა. მიუხედავად ამისა, აუცილებელია ამ საფუძვლის კიდევ უფრო გაღრმავება და გამყარება, მათ შორის შედარებითსამართლებრივი კვლევების გზით, რათა ქართული სისხლის სამართალი ღირსეულად წარმოჩნდეს საერთო ევროპულ ოჯახში.

ასხვავებენ ამსრულებლის რაოდენობრივ და თვისებრივ ექსცესს. რაოდენობრივ ექსცესად ითვლება ისეთი შემთხვევა, როცა ამსრულებელმა ჩაიდინა იმავე გვარის დანაშაული, რომელიც მოცული იყო თანამონაწილის განზრახვით, მაგრამ უფრო მძიმედ; ხოლო თვისებრივ ექსცესად ითვლება ისეთი შემთხვევა, როცა ამსრულებელმა ჩაიდინა არა ერთგვაროვანი, არამედ თვისებრივად სხვა დანაშაული. (იხ. წერეთელი თ., სისხლის სამართლის პრობლემები, მე-2 ტომი, 205). ქართულ მეცნიერებაში დამკვიდრებული შეხედულებით, თანამონაწილემ პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ იმ მოქმედებისათვის, რომელიც მისი განზრახვით იყო მოცული (იხ. იქვე). ეს მიდგომა აისახა კიდევ 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 26-ე მუხლში, რომელიც ადგენს, რომ ამსრულებლის ექსცესისათვის სხვა თანამსრულებელს ან თანამონაწილეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება.

⁷³ იხ. *Larguier J., Droit Pénal Général, Dalloz, 2001, 104.* მეორე მხრივ, თუ ამსრულებელი ჩაიდენს იმავე დანაშაულს, რაც გათვალისწინებული ჰქონდა თანამონაწილეს, მაგრამ სხვა მეთოდით, ეს გავლენას ვერ მოახდენს კვალიფიკაციაზე (იხ. იქვე). ქართულ სამართლებრივ ლიტერატურაში ტრადიციულად ერთმანეთისგან ასხვავებენ ამსრულებლის რაოდენობრივ და თვისებრივ ექსცესს. რაოდენობრივ ექსცესად ითვლება ისეთი შემთხვევა, როცა ამსრულებელმა ჩაიდინა იმავე გვარის დანაშაული, რომელიც მოცული იყო თანამონაწილის განზრახვით, მაგრამ უფრო მძიმედ; ხოლო თვისებრივ ექსცესად ითვლება ისეთი შემთხვევა, როცა ამსრულებელმა ჩაიდინა არა ერთგვაროვანი, არამედ თვისებრივად სხვა დანაშაული. (იხ. წერეთელი თ., სისხლის სამართლის პრობლემები, მე-2 ტომი, 205). ქართულ მეცნიერებაში დამკვიდრებული შეხედულებით, თანამონაწილემ პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ იმ მოქმედებისათვის, რომელიც მისი განზრახვით იყო მოცული (იხ. იქვე). ეს მიდგომა აისახა კიდევ 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 26-ე მუხლში, რომელიც ადგენს, რომ ამსრულებლის ექსცესისათვის სხვა თანამსრულებელს ან თანამონაწილეს სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება.

⁷⁴ *წიქარიშვილი კ., ევენტუალური განზრახვით დანაშაულის მცდელობის ჩადენის საკითხი იტალიურ, ფრანგულ და ანგლოამერიკულ სისხლის სამართალში, „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1, 2009, 10.* ქართული სისხლის სამართალი ტრადიციულად უარყოფდა ევენტუალური განზრახვით მცდელობის შესაძლებლობას (იხ. წერეთელი თ., სისხლის სამართლის პრობლემები, ტ. 1, თბ. 488). თუმცა ბოლო დროის ლიტერატურასა და სასამართლო პრაქტიკაში გაჩნდა ევენტუალური განზრახვით მცდელობის მხარდამჭერი პოზიციები. იხ. ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, თბ., 2013, 136; იხ., აგრეთვე, მაგ., უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2006 წლის 20 თებერვლის გადაწყვეტილება, № 41/აპ.

ბიბლიოგრაფია

1. იტალიის სისხლის სამართლის კოდექსი, 19/10/1930.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, 22/07/1999.
3. საფრანგეთის სისხლის სამართლის კოდექსი, 1/04/1994.
4. საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარები, რედ. თ. წერეთელი, თბ., 1976, 74.
5. ტურავა მ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა, თბ., 2013, 132.
6. წერეთელი თ., სისხლის სამართლის პრობლემები, მე-2 ტომი, 205.
7. ნიქარიშვილი კ., ბრალის გარეშე პასუხისმგებლობა ინგლისურ-ამერიკულ სისხლის სამართალში, სამართლებრივი ანომალია თუ რეგულირების ეფექტური მექანიზმი, ჟურნალი „სამართალი“, №2, 2000, 49.
8. ნიქარიშვილი კ., ევენტუალური განზრახვით დანაშაულის მცდელობის ჩადენის საკითხი იტალიურ, ფრანგულ და ანგლოამერიკულ სისხლის სამართალში, „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 1, 2009, 10.
9. უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2006 წლის 20 თებერვლის №41/აპ გადაწყვეტილება.
10. B. Bouloc, Droit Pénal Général, Paris, 2005, 203.
11. Desportes F., Droit Pénal Général, Economica, 2008, 145, 389, 429, 430, 431, 433, 434, 438, 459, 460, 475, 476, 482.
12. Elliott C., French Criminal Law, Willan, Routledge, 2001, 90.
13. Stefani G., Lavasseur G., et Bouloc B., Droit Pénal Général, Précis Dalloz, 1981, 269.
14. Joycelin M. Polock. Criminal Law, Routledge, 2013, 56-57.
15. Kutu F., Principes Généraux de Droit Pénal Belge, T. II, Infraction Pénale, 261.
16. Larguier J., Droit Pénal Général, Dalloz, 2001, 77, 104, 140,
17. Mayaud Y, Droit Pénal Général, Presses Universitaires de France, 2013, 254-255.
18. Козочкин И.Д. (ред.), Уголовное право зарубежных стран, Омега, 2003, 275, 290, 293,
19. Pin X., Droit Pénal Général, Dalloz, 2007, 141, 142.
20. Pollin C., Droit Pénal Général, Litec, 2000, 59.
21. Pradel J., Manuel De Droit Pénal Général, Editions Cujas, 2008, 280, 423, 432, 433, 459, 434, 469, 472, 476, 486.
22. Rassat M.L., Droit Pénal Général, Elypses, 2004, 304, 341, 342, 344, 397, 411.
23. Renout H., Droit Pénal Général, Paradigme, 2009, 38, 41, 142, 143, 144, 146, 147, 154, 155, 156.
24. <www.hugo.nadin.free.fr>.
25. <http://fr.jurispedia.org> >.
26. <<http://definitions.uslegal.com/r/reckless-endangerment>>.
27. <http://www.lemonde.fr/ete-2007/article/2006/07/31/la-tuerie-d-auriol-massacre-chez-les-barbou-zards_799844_781732.html>.
28. <http://www.penale.it/public/docs/La_praeterintention.pdf>.
29. <<http://www.raco.cat/index.php/InDret/article/viewFile/124287/172260>>.
30. <<http://www.studiocataldi.it/guide-diritto-penale/omicidio-preterintenzionale.asp>>.